

Kainuun maakuntahallituksen ehdotukset hallitusohjelmaan

Kainuussa on käynnissä positiivinen rakennemuutos. Talous kasvaa, uusia työpaikkoja syntyy ja investointinäkyvät ovat positiiviset. Osaavan työvoiman saatavuus on noussut kasvun pullonkaulaksi.

Kainuun liitto yhtyy maakuntajohtajien esittämiin yleisiin hallitusohjelmatavoitteisiin, joita ovat:

- osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen
- työllisyysasteen kohottaminen 75%:iin luomalla uusia työpaikkoja, mikä edellyttää talouskasvua luovien investointien toteutumista kautta maan
- kasvua tukeva ympäristö- ja ilmastopolitiikka ja ilmaston muutoksen hillintä
- innovaatiopolitiikka, digitalisaatio ja näihin liittyvien resurssien varmistaminen
- alueiden saavutettavuus sekä
- sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen.

Työllisyysasteen nostamisessa on maakunnissa, kaupunkiseuduilla ja kunnissa tehtävä **elinvoimatyö** keskeisessä roolissa. Alueelliset toimenpiteet luovat edellytyksiä elinvoimalle sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnille, millä vaikutetaan myös korjaavien sote- ja työllisyyspalveluiden tarpeeseen. Ilmaston muutoksen hallinnan mahdollisuudet ja keinot vaihtelevat huomattavasti alueittain, minkä vuoksi myös ilmastopolitiikkaa tulee toteuttaa alueellistetuksi.

Hallitusohjelmatavoitteiden tulee olemaan aiempaa haastavampaa heikkenevien talousnäkömien ja dramaattisesti muuttuneen väestökehityksen vuoksi. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa monitasohallintoa, jossa alue- ja paikallistasolle vahvistetaan resursseja ja toimivaltaa.

1. Alueiden elinvoiman kehittäminen avainasemaan taloustavoitteiden toteuttamiseksi

Maakunta- ja kuntataso ovat paras työkalu jalkauttaa valtakunnalliset uudistukset ja politiikat niin, että toimenpiteet ovat alueelliset erot huomioon ottaen mahdollisimman osuvia. Aluelähtöisen kehittämisen toimenpiteiden ja resurssien kohdentamisessa keskeistä on paikallistuntemus ja kiinnittyminen alueiden tavoitteisiin.

Maakuntien aluekehitystyön resursseja ja organisointia tulee vahvistaa turvaamalla valtion rahoituksessa riittävät kansalliset ja EU-pohjaiset alue-, yritys-, innovaatio-, työvoima-, osaamis-, maaseutu- ja kaupunkipoliittiset määrärahat sekä yhtenäistämällä näiden rahoitusinstrumenttien toimeenpanoa aluetasolla. Erityisesti tulee huomioida pohjoisten maakuntien erityispiirteet: luonnonolosuhteet, pitkät etäisyydet ja harva asutus.

Itä- ja Pohjois-Suomelle tulee laatia oma rakennerahasto-ohjelma sekä varmistaa, että EU:n säädösvalmistelusta, hallitusohjelmassa ja kansallisessa ohjelmavalmistelussa tunnustetaan Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema Euroopan harvaan asuttuna alueena ja turvataan alueelle

määrällisesti riittävä ja aluelähtöisesti kohdistettava rahoitus. Rakennerahasto- ja muiden EU-ohjelmien välittäviksi viranomaisiksi tulee määritellä 18 maakunnan liittoa, jotka yhteistyössä ELY-keskusten kanssa tekevät ohjelmarahoitukseen perustuvat rahoituspäätökset.

2. Aluehallinnossa jatkettava valtion ja maakuntien vahvaa kumppanuutta

Valtion (alue)hallintoon ei tule tehdä sektorikohtaisia erillisratkaisuja, jotka heikentävät alueellista toiminta- ja päätösvaltaa. Ministeriöiden eri ehdotukset ELY-keskusten hajauttaminen pääosin sektorikohtaisiin valtakunnallistettuihin valtion konttoreihin ei ole alueiden kehittämisen kannalta toivottavia. Pikemminkin se olisi läheisyys- eli subsidiariteettiperiaatteen vastaista. Ja merkitsisi täyskäännöstä noin 30 vuotta jatkuneeseen linjaan, jossa maakunnan liittojen asemaa ja monialaista kehittämisorientoitunutta valtion aluehallintoa toteutettu kumppanuudessa.

Valtion, maakuntien liittojen ja kuntien sekä yksityisten toimijoiden välisiä yhteistyökokeiluja tulee mahdollistaa ja edistää vapaaehtoisuuden pohjalta ja selvittää niille myös uusia rahoitusmalleja. Päättyneen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyön tuloksia tulee hyödyntää mahdollisimman laajasti tulevalla hallituskaudella.

Valtioneuvoston ja maakuntien välistä aluekehityskeskustelu -toimintamallia pitää jatkaa ministeriöiden ja alueiden säännöllisenä yhteistyöfoorumina. Valtion, maakuntien liittojen ja kuntien sekä yksityisten toimijoiden välisiä yhteistyökokeiluja tulee mahdollistaa ja edistää vapaaehtoisuuden pohjalta ja selvittää niille myös uusia rahoitusmalleja.

Alueiden käytön suunnittelussa tulee säilyttää maakuntakaavan ohjausvaikutus ja nykymuotoinen oikeusvaikutteisuus maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettaessa.

3. Ilmastotoimenpiteet on toteutettava alueellinen erilaisuus huomioiden

Ilmastomuutoksen hallintaan liittyviä tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuudet poikkeavat huomattavasti alueittain. Esimerkiksi Kainuulla on väestömäärään suhteutettuna mittavat metsävarat (hiilinielu ja mahdollisuus korvata fossiilisia raaka-aineita), korkea uusiutuvan energiankäyttöaste ja tuotannon kasvupotentiaali (tuulivoima) sekä merkittävä akkumineraalien tuotanto- ja jalostuspotentiaali. Kainuu voi parhaimmillaan osallistua ilmastopolitiikkaan tuottamalla ratkaisuja muulla maassa ja maailmassa oleviin haasteisiin päästöjen alentamiseksi.

Erityisesti hallitusohjelmalla tulee voimakkaasti ohjata rakentamista puurakentamiseen. Hallitusohjelman tavoitteeksi tulee ottaa julkisen rakentamisen kohteiden toteuttaminen mahdollisimman vähähiilisinä ratkaisuinä. Rakentamisen säädöksien tulee ensisijassa olla materiaalineutraaleja. Puurakentamisella on merkittävät aluetaloudelliset hyödyt, jotka tulevat puurakentamisen raaka-aineketjun omavaraisuudesta, sen korjuusta, kuljetuksista ja jalostuksesta.

Kainuun haasteellisen saavutettavuuden vuoksi *liikenteen päästöjen rajoitus- ja ohjauskeinot tulee kohdentaa niin, että välttämätön liikkuminen ei vaaranna* (esim. lentoyhteys Kajaaniin). Biokaasun tuotantoa ja käyttöä tulee edistää esim. julkisten hankintojen kautta ja varmistaa jakeluverkon ulottamista koko maahan tulee tukea. Samoin sähköautojen latauspisteiden verkosto pitää saada kattavasti myös Pohjois-Suomeen.

Aluekehityslainsäädännön toimialaa tulee laajentaa poikkihallinnolliseksi ja maakunnan liittojen suunnittelutehtävää laajentaa koskemaan alueellisia ilmasto- ja ympäristöstrategioita, joissa tulee poikkihallinnollisesti yhteen sovittaa ilmastoon ja ympäristön tilaan vaikuttavia kehittämis-, suojelu- ja muita toimenpiteitä.

4. Kestävää kasvua biotaloudesta turvaamalla metsien kasvu ja teolliset investoinnit

Hallitusohjelman lähtökohtana tulee olla, että EU:n biotalousstrategian (2018) ja kansallisen biotalousstrategian (2014) mukaisesti vähennetään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista ja siten hillitään ilmastonmuutosta, ehkäistään ekosysteemien köyhtymistä, edistetään talouskehitystä ja luodaan uusia työpaikkoja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kainuun aluekehityksen kääntämisen ja työllisyysasteen nostamisen kannalta kärkihanke on KaiCell Fibers Oy:n biojalostamon käynnistäminen Paltamossa tulevalla hallituskaudella. Hallitus ohjelmalla tulee turvata tämän investoinnin toteutuminen. KaiCellin puuhuolto perustuu pääosin harvennuspuun käyttöön ja siten edesauttaa sahojen raaka-ainehuoltoa. Näin saadaan turvattua mekaanisen metsäteollisuuden pitkäaikaisia hiiltä sitovia tuotteita ja tuettua Kainuussa kehittyvää puurakentamisen teollisuutta. Kainuun liitto kannattaa Luonnonvarakeskuksen näkemyksiä hallituskauden avainkysymyksistä. Puunkäytön osalta esitämme kirjattavaksi, että *Suomen metsien hakkuumäärä voi olla 80% metsien kasvusta ottaen huomioon, että samalla hiilinielu kehittyy positiivisesti.*

5. Aluekehittämiseen tarvitaan täsmätyökaluja

Metsähallituksen tuotoista tulee tulouttaa osa niille alueille, josta se on peräisin, kohdennettavaksi metsätalouden ja luontomatkailun kehittämiseen. Kuljetustuki tulee säilyttää ja tasoa korottaa. *Alueellistamispolitiikkaa* tulee uudistaa tehdyn selvityksen mukaisesti.

Kansallinen, *ohjelmaperusteinen rahoitus innovaatiotoimintaan* tulee palauttaa, jotta EU:n rahoitusvälineiden lisäksi maakuntien käyttöön tulee älykkään erikoistumisen strategioiden toteuttamiseen tehokas instrumentti ja yhteys TEM-konsernin valtakunnallisten palvelujen sekä alue- ja kuntatason kesken vahvistuu. *Visit Finlandille* tulee osoittaa kasvavat resurssit Suomen matkailun kansainvälistämiseen ja laatia valtakunnallinen matkailun kehittämisohjelma. Valtion *tukea av-tuotannoille* tulee jatkaa.